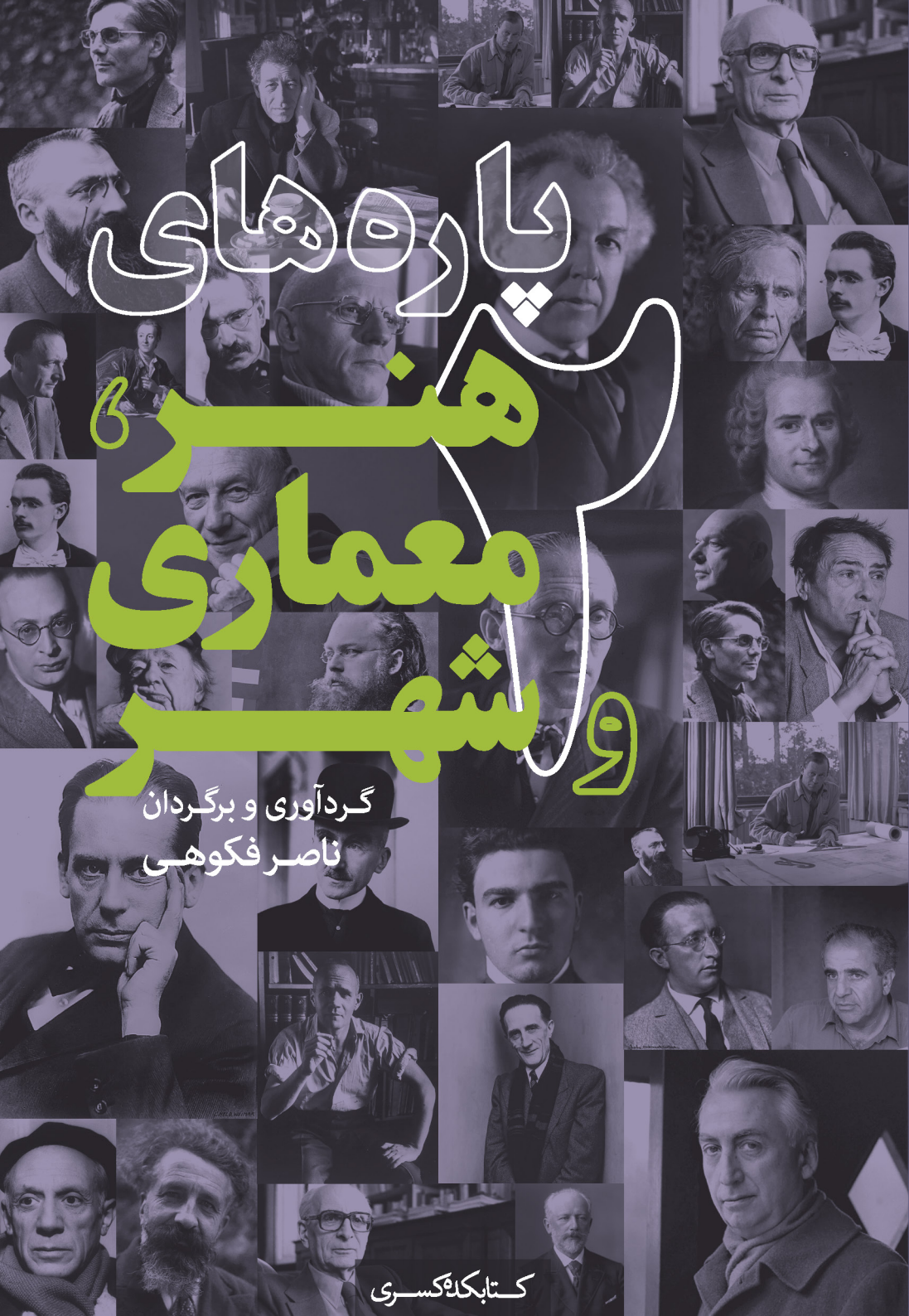

پارده‌های هنر معماری و شهر

گردآوری و برگردان
ناصر فکوهی

کتابخانه کسری

پاره‌های هنر، معماری و شهر

گروه نویسندگان
گردآوری و برگردان: ناصر فکوهی

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

کتابخانه کسری

فکوهی، ناصر، ۱۳۳۳ -

پارهای هنر، معماری و شهر/گردآوری و برگردان ناصر فکوهی.
مشهد: کتابکده کسری؛ تهران: انتشارات انسان‌شناسی، ۱۳۹۸.

۱۲۸ ص.: مصور.

شابک:

فهرست نویسی: فیبا

موضوع: معماری -- دیدگاه فیلسوفان

موضوع: شهرسازی -- دیدگاه فیلسوفان

موضوع: هنر -- دیدگاه فیلسوفان

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

۹۷۸-۶۰۰-۶۵۰۹-۸۹-۱

Architecture -- *Views of philosophers

City planning -- *Views of philosophers

Art -- *Views of philosophers

NA۲۵۰۰/ف۲ ۱۳۹۷

۷۲۰/۱

۵۳۹۹۱۸۹

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

پارهای هنر، معماری و شهر

گردآوری و برگردان: ناصر فکوهی

(استاد انسان‌شناسی دانشگاه تهران)

(مدیر مؤسسه انسان‌شناسی و فرهنگ)

صفحه‌آرایی: منا گندمکار

چاپ اول: بهار ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ آستان قدس رضوی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۰۹-۸۹-۱

انتشارات: کتابکده کسری

نشانی: مشهد فلسطین ۱۴ پلاک ۱۰ تلفن: ۰۵۱ ۳۷۶۷۰۰۱۹

وبسایت و فروشگاه اینترنتی: www.kasrapublishing.ir

باهمکاری انتشارات انسان‌شناسی

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات کتابکده کسری محفوظ است. هرگونه تصویربرداری و تکثیر اعم از نسخه کاغذی و دیجیتال و... از تمام یا بخشی از این کتاب ممنوع و موجب پیگرد قانونی است.

مرکز پخش: کتابکده کسری

تلفن: ۰۵۱ ۳۸۴۳۵۳۱ همراه: ۰۹۱۵ ۵۱۲ ۴۲۱۹

پیشگفتار

مجموعه متونی که در این کتاب عرضه شده‌اند با این هدف گرد آمده و به فارسی برگردانده شده که بتوانند در کنار هم، و در تداخل با هم، موقعیتی متناقض‌نما (پارادوکسیکال) را در یک حوزه نظری به نمایش گذارند. این حوزه نظری را می‌توان «هنر» در عام‌ترین معنای آن تعریف کرد: در پهنه‌ای که از هنرهای تجسمی آغاز می‌شود و تا هنرهای تصویری و نمایشی و ادبیات و شعر و خلاقیت زبانی تداوم می‌یابد. البته در انتخاب‌هایی که در این مجموعه شده، تأکید بیشتر بر معماری و شهرسازی و هنرهای تجسمی بوده است، اما زبان و ادبیات و خلاقیت‌هایی که بیشتر قالب متن را به خود می‌گیرند نیز مد نظرمان بوده است. موقعیتی که ما خواسته‌ایم ولو به صورت متناقض‌نما به آن برسیم، موقعیت و چشم‌اندازی از واقعیت نگرش‌ها در یک پارادایم است. هر چند همین رویکرد را ممکن بود و هست که بتوان در مجموعه‌هایی دیگر از فلسفه، جامعه‌شناسی و سایر حوزه‌های فکر و خلاقیت نیز انجام داد. زمانی که از یک نقطه نظر و یک رویکرد و نگرش ایستا در یک نویسنده یا اندیشمند در زمان و مکانی خاص به اندیشمندانی متفاوت با نگرش‌های مختلف، در زمان‌ها و مکان‌های گوناگون گذر می‌کنیم، تحولی روی می‌دهد: اینکه ممکن است متن‌نهایی به نظر نامنسجم، پراکنده و بدون وحدت فکری بیاید. همین امر است که ادبیات علوم انسانی و اجتماعی را از ابتدا تا قرن بیستم عمدتاً در چارچوب ادبیاتی تعریف کرده که به آنها می‌توان ادبیات مؤلف نام داد: یک پروژه فردی در ارایه یک متن واحد منسجم و به ظاهر پایدار در زمان که بتواند فراتر از مؤلف موضوعیت خود را به مثابه محور اندیشیدن در آن حوزه حفظ کرده و حداقلی از ضمانت را برای رسیدن به نتایج نظری یکسان ایجاب کند. «اثر» بدین ترتیب یک «بیان‌نامه» فکری خواهد بود، یک پروژه در نگرش به موضوع برای بازآفرینی، بازتعریف و باز تفسیر موضوع از خلال همان پروژه فردی. راهبردی برای ساخت دستگاه‌های کوچک و سپس بزرگ نظری که ایدئولوژی نام می‌گیرند.

آثار کلاسیک در فلسفه یونانی و در مسیحیت و اسلام که سپس تا دوران انسان گرایی و روشنگری و ایدئولوژی های قرن بیستمی و شاخه های رشته های تخصصی دانشگاهی تداوم می یابند، نمونه های آرمانی چنین پارادایمی هستند. اما پارادایم دیگری که این کتاب و بسیاری دیگر از آثار ترجمه و تألیف نگارنده، در کنار آثارش در پارادایم اول، شامل آن می شود، شکستن وحدت صوری و الزام آور ساخت متن در یک زمان و مکان و نگرش یکسان (چه با یک مؤلف چه با چند مؤلف) و حرکت به سوی گرد هم آوردن نظرات، نظریه پردازان و نگرش هایی است که به موضوع یا یک پهنه موضوعی نسبتاً واحد، نگاه ها و تحلیل هایی گوناگون دارند و در پی القای نظر و تفسیری خاص از واقعیت نبوده بلکه بر آن هستند که هر خواننده بنا بر ساختارهای ذهنی و کارکردهای کنشگرانه خود از مجموعه، برداشتی کند که برایش به صورت متن کامل یا بخش هایی از متن قابل استفاده شود. وحدت و انسجام موضوعی و پارادایمی در اینجا از طریق گردآوردن تنوع نگرش ها حاصل می شود.

هر دو روش در ساختن و بر ساختن آثار نظری در طول قرن ها مورد استفاده بوده اند؛ روش نخست با عناوینی که هویت مؤلف را محور قرار می دهند و روش دوم با روشی که هویت موضوع محور قرار می گیرد. کما اینکه می توان یک تاریخ نظریه را از دیدگاه و به قلم یک اندیشمند داشت و یا یک تاریخ نظریه را که از حاصل گردآوردن متون نویسندگانی متعدد باشد. اما این نکته باید مورد تأکید باشد که روش اخیر با دموکراتیزاسیون علمی برون آمده از نظام های سیاسی از قرن نوزده به این سو، رابطه ای نزدیک دارد و دائماً نسبت به روش نخست رو به افزایش بوده است. این امر حتی اگر در شکل اثر نیز کاملاً قابل مشاهده نباشد در محتوای آثار و حرکت حتی فردی ترین آثار از مجموعه پژوهش های موجود در هر حوزه به روشنی دیده می شود. بنابراین خصوصیت اساسی در چنین آثاری دموکراتیزاسیون فکری و بالا بردن سطح بردباری نسبت به اندیشه های متفاوت با خود است.

نگاه به متون گردآوری شده در این کتاب نیز باید با در نظر گرفتن پارادایم اخیر باشد؛ اینکه درک کنیم چگونه و چرا باید در مفاهیم و مباحثی چون فضا، معماری، هنر و ادبیات، برداشت ها و تحلیل های گوناگون را شناخت و از آن مهم تر آن ها را در زمان ها و مکان ها و چارچوب های فکری متفاوت به یکدیگر و با اندیشه های بیرون از آن ها پیوند زد. هم از این رو آنچه درباره هر یک از نویسندگان و احتمالاً درباره برخی از متن ها آمده، اهمیت زیادی دارد زیرا متن را درون همبافتی قرار می دهد که هم آن را درون خودش و هم آن را به نسبت سایر متون و اندیشه ها و کنش های برون متنی، خوانش پذیر و قابل تفسیر، و هم از این راه سرچشمه ای برای بازاندیشی به همان موضوع یا موضوع های پیوسته به آن می کند.

متونی که در این کتاب همراه با تصاویر مرتبط با آن‌ها آمده، بسیاری از عرصه‌ها و نویسندگانی که هنر، فضا، معماری یا شهر را موضوع اندیشه خود قرار داده‌اند، پوشش می‌دهند. بخشی از متون، از یک کتاب گزیده متون معماری انتخاب شده‌اند^۱ اما در مواردی که چنین نبوده، منبع متن دقیقاً ذکر شده است. نمونه نخستین برخی از متون پیش از این در وبگاه انسان‌شناسی و فرهنگ منتشر شده، اما برای این کتاب مورد بازبینی قرار گرفته‌اند. در پایان باید از آقایان مهدی آتشی مدیر انتشارات کتابکده کسری و دکتر جبار رحمانی مدیر انتشارات انسان‌شناسی که به صورت مشترک انتشار این مجموعه را بر عهده دارند، برای زحمات و دقت و سلیقه‌ای که به خرج داده شده، تشکر کنم. روشن است که برغم تلاش ما، هیچ کاری خالی از کاستی نیست؛ از این رو از همه خوانندگان این کتاب نیز پیشاپیش تشکر می‌کنیم که اشتباه‌های احتمالی و پیشنهادهایشان برای بازنشر آن را از ما دریغ نکنند.

ن.ف.

مرداد ۱۳۹۷

فهرست مطالب

فضاهایی دیگر یا «دگر جای‌ها»	۹	میشل فوکو
پویایی مصرف هنر	۲۱	پیر بوردیو
شناخته شدن هنرمند، شرط وجود هنرمند	۲۵	مارسل دوشان
بینش «رهاشده» هنرمند	۲۷	هانری برگسون
دعوت به سفری خیالین	۲۹	گاستون بشلار
طبیعت به مثابه منشاء هنر	۳۱	دنی دیدرو
هنر، بیان ضد طبیعت	۳۳	فریدریش نیچه
«امر زیبا» و «امر نیک» در اندیشه باستان یونان	۳۵	ایو میشو
امر زشت	۳۹	هانری وان لیه
هنر، مرده است	۴۱	اگوست رودن
باوهاوس	۴۳	والتر گروپیوس
چرا به حزب کمونیست پیوستم؟	۴۵	پابلو پیکاسو
معماری و دولت در قرن بیستم	۴۷	آنا تول کوپ
اثر نقاشی و زبان: همسازی دوگانه	۵۹	کلود لوی استروس
سینما و نقاشی	۶۱	والتر بنیامین
زبان، گفتار و شکلک‌ها	۶۳	اوژن یونسکو
سرچشمه مشترک شعر و موسیقی	۶۵	ژان ژاک روسو

جایگاه برتر موسیقی	۶۷	پیوتر چایکوفسکی
انسانی کردن ماده	۶۹	آلوار آلتو
خوشبختی انگشتان من	۷۳	ژان ژنه
لذت هنر	۷۷	ژول رومن
معماری انسان شکل انگارانه	۷۹	مارتین واسلن
پاره‌ای از ابدیت	۸۳	موسی یاکولویچ گینزبورگ
شهر ترکیبی	۸۷	شارل فوریه
میدان‌های از دست رفته	۹۱	کامیلو سیت
مرکز شهر، مرکزی تهی	۹۳	رولان بارت
اسطوره تخیل شهری	۹۵	میشل دوسرتو
بوطیقای شهر	۹۷	پیر سانسو
همراهی ناگزیر شهرنشینی و شهروندی	۱۰۳	رولان کاسترو
از تخته تا پوئه‌زیون: شعروارگی فضای معماری	۱۱۱	ناصر فکوهی
گائودی، آوای هنر نو	۱۱۵	فرانسیس پوژولس
فلسفه ساخت	۱۱۹	فرانک لوید رایت
تراژدی ما، حرفه‌ای شدن	۱۲۱	اریش مندلسون
علیه معماران	۱۲۳	لوکوروبوزیه
برای یک معماری بدون الگو	۱۲۵	ژان نوول

■ مجموعه متون این کتاب در کنار هم و در تداخل با هم، موقعیتی متناقض‌نما (پارادوکسیکال) را در یک حوزه‌ی نظری به نمایش می‌گذارند؛ موقعیت و چشم‌اندازی از واقعیتِ نگرش‌ها در این پارادایم که درک کنیم چگونه و چرا باید در مفاهیم و مباحثی چون فضا، معماری، هنر و ادبیات، برداشت‌ها و تحلیل‌های گوناگون را شناخت و از آن مهم‌تر آن‌ها را در زمان‌ها و مکان‌ها و چارچوب‌های فکری متفاوت به یکدیگر و با اندیشه‌های بیرون از آن‌ها پیوند زد. این پارادایم شامل شکست وحدت‌صوری و الزام‌آور ساخت متن در یک زمان و مکان و نگرش یکسان (چه با یک مؤلف چه با چند مؤلف) و حرکت به سوی گرد هم آوردن نظرات، نظریه‌پردازان و نگرش‌هایی است که به موضوع یا یک پهنه‌ی موضوعی نسبتاً واحد، نگاه‌ها و تحلیل‌هایی گوناگون دارند و در پی القای نظر و تفسیری خاص از واقعیت نبوده بلکه بر آن هستند که هر خواننده بنا بر ساختارهای ذهنی و کارکردهای کنشگرانه خود از مجموعه، برداشتی کند که برایش به صورت متنی کامل یا بخش‌هایی از متن قابل استفاده شود. وحدت و انسجام موضوعی و پارادایمی در اینجا از طریق گرد آوردن تنوع نگرش‌ها حاصل می‌شود.

حوزه‌ی نظری در این کتاب را می‌توان «هنر» در عام‌ترین معنای آن تعریف کرد: در پهنه‌ای که از هنرهای تجسمی آغاز می‌شود و تا هنرهای تصویری و نمایشی و ادبیات و شعر و خلاقیت زبانی تداوم می‌یابد؛ هرچند تأکید بیشتر بر معماری و شهرسازی و هنرهای تجسمی است، اما زبان و ادبیات و خلاقیت‌هایی که بیشتر قالب متن را به خود می‌گیرند نیز مد نظر بوده است.

ISBN: 978-600-6509-89-1

شهرداری و
معماری و
کتابخانه تخصصی هنر

اصالت و قیمت این کتاب فقط با هولوگرام اختتامی «کتابخانه کسری» تأیید می‌شود.